

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

תוכן

- א. האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאה ואמרה מת בעלי תנשא ותטול כתובתה וצרתה אסורה.....1
- ב. היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה.....2
- ג. קידש אחת מחמש נשים ואין יודע אי זו קידש כל אחת ואמרת אותי קידש נותן גט לכל אחת ואחת ומניח כתובה ביניהן ומסתלק.....2
- ד. גזל אחד מחמשה ואין יודע מאיזה גזל כל אחד אומר אותי גזל ... אין זו דרך מוציא מידי עבירה עד שישלם לכל אחד ואחד.....3
- ה. על שבעל ... עד שישלם לכל אחת ואחת.....4
- ו. שלקח מקח מחמשה בני אדם ואין יודע מאיזה מהן לקח שמניח דמי מקח ביניהן ומסתלק.....4
- ז. האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובנה עמהם ובאת ואמרה מת בעלי ואחר כך מת בני נאמנת מת בני ואחר כך מת בעלי אינה נאמנת וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתייבמת.....5
- ח. ניתן לי בן במדינת הים ואמרה מת בני ואחר כך מת בעלי נאמנת מת בעלי ואחר כך מת בני אינה נאמנת וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתייבמת.....6
- ט. ניתן לי יבם במדינת הים אמרה מת בעלי ואחר כך מת יבמי ואחר כך בעלי נאמנת.....7
- י. שאין האשה נאמנת לומר מת יבמי שתנשא ולא מתה אחותה שתכנס לביתו ואין האיש נאמן לומר מת אחי שייבם אשתו ולא מתה אשתו שישא אחותה.....7
- יא. המזכה גט לאשתו במקום יבם.....7
- יב. חוב הוא לה ואין חבין לאדם שלא בפניו.....9
- הדרן עלך חרש האשה שלום.....10

דף קיח.

א. האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאה ואמרה מת בעלי תנשא ותטול כתובתה וצרתה אסורה

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

מי שיש¹ לו ב' נשים ובאה אחת מהן ואמרה מת בעלי, הרי זו תינשא על פי עצמה וצרתה אסורה, שאין צרה נאמנת להעיד לחברתה כמו שנתבאר לעיל דף קיז: ואפילו נשאת זו תחלה אין אומרים אלו לא מת בעלה ודאי לא היתה אסורת עצמה עליו, שחוששים אנו שמא מתוך גודל שנאתה בצרתה היא רוצה שיאסרו שתיהן עליו על דרך (שופטים מז פסוק ל) תמות נפשי עם פלשתים. ויש שהסתפקו² שאין איסורה אלא מספק. ולפיכך אם קיבלה קידושין מאחר צריכה גט מספק.

ב. היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה

אמרה לה³ צרתה או אחת מהנשים שאינן נאמנות להעידה הנזכרות לעיל דף קיז: שמת בעלה הואיל ואינה נישאת על פיהן הרי זו אוכלת בתרומה אם היא בת ישראל שנשאת לכהן, בחזקת שבעלה קיים⁴, עד שיעיד לה מי שהוא נאמן להשיאה על פיו. ויש שהסתפקו להתירה רק בתרומה דרבנן⁵.

דף קיח:

ג. קידש אחת מחמש נשים ואין יודע אי זו קידש כל אחת אומרת אותי קידש נותן גט לכל אחת ואחת ומניח כתובה ביניהן ומסתלק

המקדש⁶ אחת מחמש נשים ואינו יודע איזה מהן קידש וכל אחת אומרת אותי קידש, אסור בקרובות כולן ונותן גט לכל אחת ואחת, ומניח כתובה ביניהן ומסתלק, שהרי אינו חייב אלא כתובה אחת.

¹ שו"ע ונו"כ יז מה

² תוס' שהסתפקו להתירה רק בתרומה דרבנן. ב"ש שם קלד

³ רמב"ם הלכות תרומות פרק ט הלכה ד

⁴ ודעת הראב"ד דבצרתה כיון שמתירין אותה לינשא א"א להתיר לצרתה לאכל בתרומה דהוי תרתי דסתרי ולכן אף על פי שאינה נאמנת להתירה להנשא מ"מ אסורה לאכל בתרומה מספק וכן כלתה שבאה ואמרה מת בעלי וחמי כיון שנאמנת על עצמה להנשא ושוב אינה כלתה חוששין לדבריה ואוסרת את חמותה לאכל בתרומה מספק אבל שאר החמש נשים שאין כאן תרתי דסתרי מותרת בתרומה אבל רוב הראשונים הסכימו לדעת רבנו

⁵ תוס' בסוגין והביאו דבריהם בח"מ פט ובב"ש קלד, ועיין בתו' הרא"ש ובהזו"א אה"ע סי' כ"ב סק"ה

⁶ שו"ע ונו"כ מט א

הלכות הדרה היומי

מסכת יבמות

ואם כנס אחת מהם י"א כיון שחייב לה עתה כתובה, אין האחרות יכולות לתובעו, וי"א שצריך להניח בכל זאת כתובה ביד בית דין.⁷

ד. גזל אחד מחמשה ואין יודע מאיזה גזל כל אחד אומר אותי גזל ... אין זו דרך מוציא מידי עבירה עד שישלם לכל אחד ואחד

הגזול⁸ לאחד מחמשה ואינו יודע לאיזה מהם גזל, וכל אחד מהם אומר אותי גזל ותובע את ממונו, אפילו אין כאן עדים שגזל חייב לשלם לכל אחד ואחד, שהרי צריך לעשות השבה⁹, ואם לא ישלם הכל לאחד שמא אותו הוא הגזול ולא עשה השבה¹⁰.

אולם כל אחד צריך לישבע בנקיטת חפץ¹¹, כדין כל הנוטל מעות מחבירו על פי דבורו שנשבע ונוטל, וכן גם אם גזל משנים מאחד מנה ומאחד מאתים ואינו יודע של מי המאתים, וכל אחד מהם אומר מאתים שלי היו, כל אחד נשבע ונוטל מאתים.

במה דברים אמורים כשתובעין אותו, אבל אם אין תובעין אותו אלא הוא בעצמו אומר גזלתי לאחד מכס מנה ואני יודע לאיזה, או של מי היו המאתים, אין ב"ד מחייבין אותו לתת לכל אחד ואחד כיון שאינם תובעין אותו, אלא מניח מנה ביניהם והם חולקין, מ"מ אם בא לצאת ידי שמים חייב לשלם כל הגזילה לכל אחד ואחד.

אמר לאחד גזלתיך ואני יודע אם החזרתי לך, אין ב"ד מחייבין אותו כיון שזה אינו תובעו, מ"מ אם בא לצאת ידי שמים צריך ליתן לו, אבל אם אמר לו אני יודע אם גזלתיך אם לאו פטור אף לצאת ידי שמים.

⁷ מיב קידושין שם ג

⁸ שו"ע ונו"כ חו"מ שסה א

⁹ ובזה שונה מאם לקח מאחד מחמשה ואינו יודע ממי לקח ובאו כל חמשה ותובעין אותו, דקי"ל מניח המעות של המקח בב"ד ומסתלק עד שיודו להאחד, כמ"ש הטור והמחבר שם סימן רכ"ב [סעיף ב']. וי"ל דשאני התם דסתם מקח עומד להתפרע מיד ולא ה"ל למידק, משא"כ כאן שחייב בהשבה וכן בפקדון שהוא לאחר זמן דמיקרי פשיעה מה שלא כתב שם המפקיד על כיסו, כ"כ בנמוקי יוסף. סמ"ע ש יא

¹⁰ ובעל המאור פסק כר' טרפון שמניח גזילה ביניהם וא"כ נראה נהי דרוב הפוסקים פסקו כר"ע מ"מ מצי הגזול המוחזק לו' קים לי כהבעל המאור ורב האי גאון והלכות גדולות והראב"ד ז"ל. ש"ך שם א

¹¹ ואף על פי שאין הגזול טוען כנגדו ברי שלא גזלו מ"מ כיון דברי לו שלא גזל אלא לאחד מהם והרי שניהן באין ליטול הטילו חז"ל שבועה על התובעין כדין נשבע ונוטל. סמ"ע שם א

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

ה. על שבעל ... עד שישלם לכל אחת ואחת

במקדש חמש נשים שנתבאר שמניח כתובה ביניהם ומסתלק זהו דוקא כשקדש בכסף או בשטר, אבל קידש בביאה¹² שנהג בפריצות ואיסורא דרבנן¹³, לפיכך קנסוהו חכמים שיתן כתובה לכל אחת ואחת, והוא שכתב לה כתובה ולא הוזכר שם הארוסה בכתובה או ששמותיהן שוות¹⁴. ואומרת כל אחת לי כתבת ואבדתיה, שאם לא כתב קי"ל ארוסה אין לה כתובה אלא א"כ כתב לה כתובה, וכן כ שהתנה עמה בפירוש שיתן לה כתובה או הקנה לה בקנין סודר¹⁵.

ו. שלקח מקח מחמשה בני אדם ואין יודע מאיזה מהן לקח שמניח דמי מקח ביניהן ומסתלק

לקח¹⁶ מקח מאחד מחמשה בני אדם, וכל אחד מהם תובע אותו¹⁷ ואומר אני הוא בעל המקח שלם לי, וחוא אינו יודע מאיזה מהם לקח, מניח דמי המקח ביניהם כלומר בבית דין¹⁸ ומסתלק¹⁹, ויהיו הדמים מונחים בב"ד עד שיוודו לאחד מהם וי"א²⁰ שיהיו מונחים בידו עד שיבא אליהו.

¹² שו"ע ונו"כ אבהע"ז שם

¹³ דהא רב מנגיד מאן דמקדש בביאה [קדושין יב ע"ב] טיב קידושין על שולחן ערוך אבן העזר הלכות קידושין סימן מט סעיף א

ולכאורה לפי זה גם בקידש בלא שדוכין או בשוק דאיכא נמי פריצותא נמי נקנסיה. ויש לחלק דמכל מקום גוף הקידושין אין בהם פריצות ואיסור, אבל בביאה האיסור בעצם הקידושין. אלא דקשה לי אמאי יקנסו אותו הא האשה אינה מתקדשת אלא לרצונה, ואם כן כמו שהוא עשה שלא כהוגן לקדש בביאה גם מצידה יש איסור במה שהפקירה עצמה לביאה והוה נמי פריצות ולמה יהיה חוטא נשכר, ועיין מה שכתבתי לעיל סוף סימן כו (סק"ה) להקשות אמאי אין לוקין אותה. מיהו יש ליישב כאן דלא שייך למינס בשביל שנתרצית ונתקדשה בביאה, דאם היא המתקדשת אם כן ודאי יש לה כתובה, דהא כל מתקדשת בביאה יש לה כתובה, ואין הקנס רק ליתן לאותה שלא קידש, ואותה לא עשתה פריצות. טיב קידושין שם ה

¹⁴ ח"מ שם א

¹⁵ בשו"ע חו"מ סימן שס"א מבואר אם גזל מאחר צריך ליתן לכ"א, וכ"א ישבע, וא"י למה לא ישבע כאן ג"כ כ"א, ובש"ס מדמה אלו שני דיני' להדדי. ב"ש שם ב

¹⁶ שו"ע ונו"כ חו"מ רכב ב

¹⁷ כל זה דוקא בשכל אחד תובע בברי, אבל בשמא ושמא כבר העלה הש"ך סי' ע"ו [סק"ז] וסי' ש' [סק"ה] וסי' שס"ה [סק"ג] דלא אמרינן יהא מונח אלא חולקין כיון דליכא רמאי, והוא הדין נמי כאן במקח.

¹⁸ סמ"ע ה שם

¹⁹ דדוקא בפקדון חייב מטעמא דה"ל למידק שמפקדין אותו בידו לזמן רב אבל במקח דלפי שעה רוצים הדמים נמצא דלא ה"ל למידק דסבר מיד יבוא המוכר אחר מעותיו וכ"כ בס' מע"מ ובסמ"ע לקמן סי' ש' ס"ק י"א ולפ"ז אפילו לקח מה' בני אדם שלא היו ביחד דינא הכי. ש"ך שם ד

²⁰ ש"ך שם ה ודייק כן מהרמב"ם ובעה"מ. ובנתיב"מ באורים שם כתב שהעיקר כש"ך. ולא ראה דברי ריטב"א בהמפקיד [ב"מ] דף ל"ז [ע"א וע"ב] דדבר דדינו יניח, אם פקדון הוא דברשות בעלים הוא יניח אצל הנפקד, אבל הלואה וגזל דצריך חזרה והשבה אי אפשר שיניח בידו, על כן יניח בבית דין וכח בית דין יפה להיות

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

מכל מקום לצאת ידי שמים צריך שיתן דמים לכל אחד ואחד. וי"א²¹ שרק אם הוא חסיד ורוצה לצאת ידי שמים יתן דמים לכל אחד ואחד, וי"א²² שמכיון שלא פשע אינו צריך כלל. ודוקא כשכל אחד תבעו, אבל אם אינו תובעין אותו אלא הוא מעצמו אמר להם לקחתי מאביו של אחד מכס ואינו יודע מאיזה, לכו"ע א"צ אפילו לצאת ידי שמים ליתן לכל אחד²³.

ז. האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובנה עמהם ובאת ואמרה מת בעלי ואחר כך מת בני נאמנת מת בני ואחר כך מת בעלי אינה נאמנת וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתייבמת

אשה²⁴ שהלכה היא ובעלה ובנה למדינת הים, אם נשמע שמתו שניהם בעלה ובנה אינה נאמנת לומר שמת בעלה ואח"כ בנה, וחולצת ולא מתייבמת²⁵. אבל אם לא נשמע ובאה ואמרה מת בעלי ואח"כ מת בני, נאמנת ומותרת לשוק, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר, שאע"פ שמגרעת חזקתה במה שאומרת מת בני ומזקקת עצמה ליבמה, מ"מ כיון שבשעה שהלכה היתה בחזקת היתר לשוק²⁶ אם ימות בעלה, וכי אמרה מת בעלי נאמנת, ובמה שאומרת שאחר כך מת בנה הרי היא ג"כ מעמדת עצמה על חזקתה ונאמנת ומותרת לשוק.

שלוחים של בעל הממון, ובוה מקיים השבת גזלה, וכן כתב הראב"ד באסיפת זקנים שם, וכן איתא בבבא קמא דף ק"ג ע"ב דתקנת (רשב"א) [רבי אלעזר ברבי צדוק] אם הוצאה יתירה על הקרן יתן לבית דין, וכתבו תוספות [שם ד"ה ורבי טרפון] אם אין מוצא בית דין צריך להוליכו למדי. ערך ש"י שם ב

²¹ דאפילו לצאת ידי שמים נמי אינו אלא למדת חסידות, אבל שאר בני אדם אפילו לצאת ידי שמים אינו חייב, דבעלמא היכא דאתמר לצאת ידי שמים כל ישראל בכלל האזרח והגר, וכאן אינו אלא למדת חסידות, והיינו ממה שאמרו (בב"ק קנ:): מעשה בחסיד אחד, ואמר רבי עקיבא אינך יוצא עד שתחזיר לכל אחד ואחד וע"ש, ומשמע דאינו אלא לחסיד. ובוה ניהא הא דכתב [בסימן ש'] בסעיף א' דאפילו לצאת ידי שמים פטור, משום דבמקח אפילו לצאת ידי שמים פטור כיון דלא הו"ל למידק, והך לצאת ידי שמים דהכא אינו אלא ממדת חסידות. קצוה"ח שם ה

²² ש"ך שם ו

²³ סמ"ע שם ו

²⁴ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קנו יא

²⁵ ב"ש שם טז מהבב"מ שהרי אין לה פה שאסר ואין לה מינו. ובעד אחד יודע ממיתתם נתחבטו בזה גאוני ארץ המ"ז סידר ע"ז תשובה א' ודעתו להיתר ועיקר טעמו משום דאי הוי אמרו מת בעלי ואז היא בחזקת היתר ואפי' אמר ע"א להיפך לא מהני להוציא אותה מחזקתה כמ"ש ב"ד סי' קכ"ז למ"ש ר"ס קנ"ה בשם תוס' והרא"ש יש סתירה לזה. וע' בספר בית מאיר האריך קצת בדין זה ומסיים והעיקר כמסקנת הגאונים מ"ז ומהר"ה ז"ל להתיר ע"ש

²⁶ הכלל בזה וברינים שאח"ז דאין הולכים בכולהו אחר החזקה שהיתה בשעת הליכה ואינה נאמנת להקל לנגד אותה חזקה אבל להחמיר נאמנת. ט"ז שם ז

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

אבל אם אמרה מת בני ואח"כ מת בעלי, נאמנת במיתת בעלה ואינה נאמנת להתייבם אלא חולצת ולא מתייבמת, שכיון שאמרה מת בני קודם הרי הוציאה עצמה מחזקתה שהיתה בחזקת היתר לשוק והיא אוסרת עצמה, הלכך נאמנת להחמיר על עצמה שתיאסר לשוק דשיתה נפשה חתיכה דאיסורא עד שתחלוץ, ואינה נאמנת להקל על עצמה שתהא מותרת ליבמה שיש בו איסור אשת אח ואינה מתייבמת על פיה, שיש לחשוש שאומרת כן מחמת שאוהבת ליבמה ולכן אינה חוששת לאיסור אשת אח ושמא מת בעלה קודם.

ח. ניתן לי בן במדינת הים ואמרה מת בני ואחר כך מת בעלי

נאמנת מת בעלי ואחר כך מת בני אינה נאמנת וחוששין

לדבריה וחולצת ולא מתייבמת

אשה²⁷ שהלכה היא ובעלה לבד למדינת הים, ובאה ואמרה ניתן לי בן במדינת הים ומת בני ואח"כ מת בעלי, נאמנת ומתייבמת, שהרי מעמדת עצמה על חזקתה הראשון.

מת בעלי ואח"כ מת בני שילדתי שם, אינה נאמנת להקל להתיר עצמה לשוק וצריכה חליצה, אבל נאמנת להחמיר ואינה מתייבמת דהא שווייה נפשה חתיכה דאיסורא ליבם באמרה שהיה לה בן אחר מיתת בעלה.

ולחלן דף קיט: יבואר שבמה דברים אמורים²⁸ כשהיתה פסולה מתחלה לכהונה, כגון שהיתה גרושה כבר מאיש אחר או שהיתה חללה ולא תיפסל בחליצה זו יותר ממה שנפסלה כבר, או שאמרה במערה היינו כשמתו ולא היה שם שום אדם אצלנו, שאין לחשוש שמא יבואו עדים ויעידו שהוא כדבריה, אבל אם אין כאן אחד מן הדברים הללו אינה חולצת, שחוששים שמא אחר שתחלוץ יבואו עדים ויעידו שהדבר כן כמו שאמרה שהבעל מת תחלה, ונמצאה חליצה זו אינה כלום ותינשא לכהן ויראה הרואה אותה שחליצה ונשאת לכהן, ותיפוק מיניה חורבה שידמה שכל חלוצה מותרת לכהונה, כי לא ידע שבאו עדים והעידו כדבריה, לפיכך לא תחלוץ ולא תתייבם אלא תשאר בחזקת זקוקה כמו שיצאת עד שיבואו עדים ויעידו שמתו תחלה בעלה או בנה.

²⁷ שו"ע ונו"כ שם יב

²⁸ לבוש שם וב"ש יז

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

ט. ניתן לי יבם במדינת הים אמרה מת בעלי ואחר כך מת יבמי יבמי ואחר כך בעלי נאמנת

הלכה היא²⁹ ובעלה לבדם ללא בנים למדינת הים, ובאה ואמרה שם ניתן לי יבם ומת, בין שאומרת מת בעלה ואח"כ מת יבמה או יבמה ואח"כ מת בעלה נאמנת, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר.

י. שאין האשה נאמנת לומר מת יבמי שתנשא ולא מתה אחותה שתכנס לביתו ואין האיש נאמן לומר מת אחי שייבם אשתו ולא מתה אשתו שישא אחותה

למרות³⁰ שהאשה נאמנת לומר מת בעלה שתנשא ותתייבם שודאי לא תשקר שחמור עליה איסור אשת איש שהיא בכרת, אבל אינה נאמנת לומר מת יבמה שתנשא לשוק, שהואיל ואין כאן אלא איסור לאו דלא תהיה אשת המת החוצה חיישינן שמא הוא קל בעיניה ולא האמינו לה שמא משום שאינה אוהבת ליבמה אמרה כן.

וכן אין האיש נאמן לומר מת אחי ואיבם את אשתו, אף על פי שיש כאן איסור אשת איש לא האמינוהו רבנן, דחיישינן שמא עיניו נתן בה ויצרו אתקפיה, ולא האמינו חכמים עד אחד ואפילו קרוב, אלא משום תקנת עיגון להתירה לשוק, אבל כאן להנאת עצמו הוא מעיד³¹.

לפיכך אשה שהלכה היא ובעלה ויבמה למדינת הים ובאה ואמרה מת בעלי ואח"כ מת יבמי או מת יבמי ואחר כך מת בעלי, אינה נאמנת לינשא לשוק, שדעל מיתת בעלה מאמינים לה שהוא איסור חמור בעיניה ודייקא, על מיתת יבמה אין מאמינים לה שהוא קל בעיניה.

יא. המזכה גט לאשתו במקום יבם

²⁹ שו"ע ונו"כ שם קנה ב

³⁰ שו"ע ונו"כ שם א

³¹ אף על גב דאשה עצמה הימנוה על עצמה מטעם חומרת אשת איש, שאני התם שיש בה עוד טעמא שאם תשקר תאסור עצמה על בעלה הראשון ותצא מזה ומזה, לכך היא גופא דייקא ומינסבה, מה שאין שייך בכאן שהוא אינו מפסיד כלום בשקרו ואינו מדויק ואומר בדדמי.

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

עצה טובה על פי גדולי עולם לחוש לרמאין בגט שכיב מרע³², ונוהגין אנו בארצות האלו שלא ליתן שום גט על תנאי, ואפילו בשכיב מרע אנו נותנין גט סתם בלא שום תנאי.

ושכיב מרע שרוצה ליתן גט כדי שלא תיזקק ליבם ומתיירא שמא לא תחזור אליו אחר כך וכן היא, משבעין את שניהם קודם הגט בשבועה חמורה, או יתנו משכונות זה לזה שכשיעמוד מחוליו יחזרו זה לזה ויעשו נישואין חדשים³³.

ושכיב מרע³⁴ שנתן גט לאחר ואמר לו זכה בגט זה לאשתי כדי שלא תפול לפני יבם, ומת קודם שיגיע הגט לידה³⁵, הרי זו ספק מגורשת וחולצת ולא מתייבמת, דמספקא לן בגמרא אם נאמר זכות הוא לה ובודאי ניהא לה כדי שלא תפול לפני יבם וזכין לאדם שלא בפניו, או שמא חוב הוא לה שלא ניהא לה לפטור מן היבם שמא אוהבת את היבם ואין חבין לאדם שלא בפניו, לכך הוא ספק וחולצת ולא מתייבמת³⁶.

ובזמן הזה במקומות שאין נוהגין ביבום כלל, וכ"ש אם היבם כבר יש לו אשה ויש חדר"ג שלא ייבם, בודאי זכות הוא לה שלא תצרך לידה³⁷, אם נתן על תנאי שלא ימות מגורשת. אבל אם נתן סתם אינה מגורשת שמא לא ימות וחוב הוא לה שמא לא ישאנה חזרה³⁸.

³² שיאמר סתם אם מתי מעכשיו ועד יום פלוני ואותו היום בכלל יהא גמ', ולא יאמר אם אמות מחולי זה ושיהא התנאי תלוי בחולי, שמא יבא אדם שאינו הגון וישתדל עם הרופא שיאמר שלא מת מאותו חולי אלא מחולי אחר שנעתק אליו ויוציא לעז על הגמ'. מכל מקום כיון שהרבה חילוקים יש בכל גט שניתן על תנאי והרבה צריכין לדקדק בו, ויותר בגט שכיב מרע בכל החילוקים והדעות שנתבאר בסימן זה, וכל שכן שאין אנו בקיין באומדנות הרופאים.

³³ ואם המגרש הוא כהן שתיאסר עליו בגט ותהיה אסורה לחזור אליו אם יעשה כן או במקום שיש חשש לטירוף דעת החולה, יש לגרש בתנאי כדרך שנתבאר בסימן קמה.

³⁴ שו"ע ונו"כ קמה י

³⁵ מלשון זה משמע דאם הגיע לידה מגורש' כמבואר להלן. פ"ת שם ח

³⁶ ומעשה היה בבית רש"י ז"ל בתלמיד אחד שחלה והיה לו ארוסה בריחוק מקום ובקש פני רש"י ז"ל שיקבלו גט בעד ארוסתו ולא רצה רש"י ז"ל מפני שהוא בעיא בגמ' [מרדכי שם] ואפילו במקום שהיבם קמן ותצריך להמתין עליו שנים רבות שייבם אותה יש מחלוקת הקדמונים אם יכולים לזכות לה גט שלא מדעתה. ערוך השולחן שם קמ סעיף יד

³⁷ וכתב הט"ז שאין לפקפק בזה דכיון שנאסר בזמן התלמוד אין לנו להתיר אפי' הטעם בטל וכמו כל דבר שבמניין דהא איתא ביו"ד סי' קי"ו דמים מגולים מותרים בזה"ו כו' עכ"ל וכן הסכים בס' יד המלך פ"ט מה"ג דין כ"א

³⁸ ט"ז שם ז שכתב לולא דמסתפינא, ובית מאיר מהי"ש וכתב אלא שלא מלאני לבי להקל לכתחילה אבל בדיעבד מגורשת ופטורה מחליצה ובמקום יבם משומד כ' דנראה בעיני פשוט דוכו' הוא לה, ודע דגם לדברי הרש"ל ומ"ז הנ"ל זה פשוט דדוקא אם ניתן הגט בתנאי דאם לא מתי כו' ואם מתי כו' שאם לא ימות הרי היא אשתו כמקדש שפיר שייך לומר דזכות הוא לה שלא להצריכה חליצה משא"כ בגט סתם לחלוטין בודאי דלאו זכות הוא לה דשמא לא ימות ומש"ה אף שאח"כ מת מ"מ בעת זיכוי הגט לא ה' זכות. ושוב מצאתי בתשובת הרדב"ז ח"א סימן ע"ה שכתב להדיא כן בעובדא שהיבם לא נודע מקומו והוא קראי שכ' שם שיכול לזכות לה גיטה ע"י אחר מכמה טעמים מסיים שם וז"ל ומשום חששא שמא לא ימות ונמצא דחוב הוא לה סדרתי שיזכה לה ע"י אחר ע"מ אם ימות בלשון אם מתי ואם לא מתי ונמצא דזכות הוא לה ממה נפשך כו' עכ"ל. פ"ת שם ט

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

אם בא הגט לידה קודם שמת הרי היא מגורשת ודאי, ואף על גב שלא עשאו לשליח להולכה. משום שעיקר כוונתו כן היה שיגיע לידה אלא מפני שחשש שמא ימות קודם לפיכך א"ל זכה לה אבל וודאי לא היתה כוונתו שלא יהיה שליח להולכה³⁹.

יב. חוב הוא לה ואין חבין לאדם שלא בפניו

במסכת קידושין ילפינן מכמה קראי ששלוחו של אדם כמותו, וגם לענין גיטין שהאיש עושה שליח להוליך גט לאשתו, וזהו נקרא שליח להולכה. ואינה מגורשת עד שיגיע הגט לידה. והשליח הזה במקום הבעל הוא עומד, וכשם שהבעל עושה שליח להולכה כן האשה עושה שליח לקבלה, שהרי שלוחה כמותה שתהא היא מגורשת בקבלתו מיד כשיגיע הגט לידו, ודינו עם הבעל כדון האשה עם הבעל

יכולה האשה ג"כ לעשות שליח להובאה, שתאמר לו הבא לי גיטי מבעלי והבעל נותנו לו סתם בכח שליחותה, ודין שליח זה כדון שליח הולכה של הבעל שאינו גט עד שיגיע לידה,

אבל האיש אינו יכול לעשות שליח לקבלה שאינו יכול לעשות שליח להובאתה שלא מדעתה, שהגט חוב הוא לאשה שאינה מתגרשת ברצון טוב, דטב למיתב טן דו מלמיתב ארמלתא. כלומר האשה מעדיפה לישוב בצוותא עם אחר ואפילו אם אינו מתאים לה כל כך, מלישב לבד.

ואפילו היה בעלה מוכה שחין או שהיה ריב וקטטה ביניהם והיא תובעת להתגרש⁴⁰, ואמר הוא אח"כ לאחד זכה בגט זה בשבילה אינה כלום, שלעולם חוב הוא לה⁴¹, ויש מי שאומר בזו⁴² שהיא ספק מגורשת.

³⁹ פ"ת שם ח ערוה"ש שם לב

⁴⁰ דע שהטור הביא בשם העיטור דכשידענו שרצונה להתגרש ואמר הבעל לאחד זכה לה מתגרשת בקבלתו אף אם לא עשאתו שליח לקבלה שכתב על שם הגאונים אמר לו זכי לה בגט זה ובא לחזור אינו יכול ופירש הוא דבריהם כיון דאמר לו זכי לה והיא רצונה בו מתגרשת אבל בע"כ אינה מתגרשת והשיג עליו הטור ע"ש ודברים תמוהים הם דנהי שלא חשש לדברי הירושלמי הא גם בש"ס דילן [ספט"ו דיבמות] הוה בעיא במזכה גט לאשתו במקום קטטה ולרוב הפוסקים הבעיא איפשטה דוודאי אינו מועיל ולי"א נשאר בספק כמ"ש אבל איך נאמר בוודאי דהוה גט וצ"ל שמפרש מדלא קאמר הש"ס שצווחת להתגרש כמו בירושלמי ש"מ דהכי מיבעיא ליה שידענו שהיה קטטה ביניהם ומ"מ לא שמענו מפיה שרצונה להתגרש אבל אם שמענו מגורשת דזכות הוא לה והיא דעה יחידיא וכל הפוסקים ס"ל דאפילו אם שמענו מפיה גם אח"כ דניחא לה בקבלת גיטה בעדה אינו מועיל כל שאין אנו יודעים בשעת קבלת הגט שרצונה כעת להתגרש [נמק"י שם] ולהדיא משמע כן בירושלמי ע"ש ועכ"פ היא ספק מגורשת. ערוך השולחן שם סעיף יג

⁴¹ דעת הרא"ש

⁴² דעת הר"ן

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

ואם הבעל הוא משומד וידעינן שהיא מהדרת אחר גט, יש אומרים⁴³ שכיון שהוא משומד יכול לזכות לה גט שודאי במצב זה זכות הוא לה זוכין לאדם שלא בפניו. ויש מחמירין גם בזה ואומרים שגם זה חוב הוא לה, שהיא מצפה היום או למחר יחזור בתשובה ויחזירנה לו.

וכן אם היה היבם משומד והבעל מזכה לה גט כדי שלא תיפול לפני היבם המשומד גם כן זכות הוא לה. ואם האשה היא משומדת וזיכה לה גט ע"י אחר זכות הוא לה שלא תהא עליה איסור אשת איש ומגורשת, ואפילו אם חזרה בה אחר כך אינה צריכה גט אחר.

והוא הדין לאשה הנאסרת על בעלה ע"י שזינתה מזכה לה גט ע"י אחר, שהרי זה זכות הוא לה שמתירה לעלמא כיון שהיא אסורה לו. ויש מחמירין גם בזה⁴⁴, שנוח להתעגן כך ותשב תחת בעלה אף על פי שיפרוש ממנה, משתגרש ויאמרו עליה שנתגרשה מחמת שנאסרה על בעלה בזנותה, ואם כן גם זה חוב לה.

בדינים אלו שנתבארו שעיקר הספק הוא, שמא לא נתרצית בעת שהאחר זוכה בעדה ואפילו צווחה מקודם להתגרש, שמא עתה חזרה בה כדאיתא בירושלמי. לפ"ז בזמנינו⁴⁵ אם הרב שבמקום הבעל שואל מרב שבמקום האשה אם רצון האשה שיזכו גט בעדה, והוא משיב שמתרצית ומבקשת שיכולים לזכות גט בעדה שהרי היא כמי שעומדת בפנינו ומבקשת לזכות גט בעדה, אך הרב שבמקום הבעל לא יניח מלסדר הגט עד יום המחרת שיחזור החשש למקומו שמא חזרה בה, ואם הונח עד יום מחר ישאל עוד פעם ובמקום עיגון יש לסמוך ע"ז והדרך היותר טוב ונכון שהיא תשיב שממנית איש פלוני לשלוחה לקבלה.

הדרן עלך חרש האשה שלום

⁴³ וכן פסק רש"י נלכה למעשה כמובא בט"ז

⁴⁴ אך לא במשומדת אף על גב לפי הטעם של מהרי"ק אין לחלק דהא כתב דיש להחמיר כדי לחוש לדעת הרי"ף דס"ל אפי' כשיש זכות לה מ"מ אינה מגורשת עד שמגיע הגט לידה מ"מ במומרת כבר נתפשט המנהג כמ"ש שם לא בעינן למשכוני נפשאי ממנהג מקומות לכן מחלק בין מומרת לנאסרת. ב"ש שם ז ובתשובת חכם צבי סי' צ"ו הוכיח להחמיר אם לא קבלה הגט מיד השליח ע"ש

⁴⁵ כ"כ ערוך השולחן שם סעיף יח שבזמנו שנתפשטו חומי הברזל בכל העולם שקורין טעלעגראף שמדברים זה עם זה בריחוק מקום, הדין כן.